

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 13/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen soveltavasta liikunnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Lotta Hamari/sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 13/2026 vp:

Miten hallitus aikoo turvata soveltavan liikunnan rahoituksen jatkumisen ja pysyvyyden, millaisia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikutuksia hallitus on arvioinut säännöllisen liikunnan harrastamisen tukemisen vähentämisellä tai lopettamisella olevan, katsooko hallitus, että Suomella on taloudellisesti ja kansanterveyden näkökulmasta varaa heikentää säännöllisen liikunnan ja terveellisten elämäntapojen tukemista, ja

mihin arvioon tämä näkemys perustuu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallituksen tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Tämän toteuttamiseksi on laadittu liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen Suomi liikkeelle -ohjelma. Hallitusohjelman Suomi liikkeelle -kirjauksissa todetaan, että eniten tarvetta lisätä liikettä on henkilöillä, joiden toimintakyky on heikoin.

Toimintarajoitteita on arvioiden mukaan noin 15 prosentilla Suomen väestöstä. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaan vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden osallistuminen yleisesti tarjolla oleviin palveluihin tulee olla mahdollista, mutta tarvittaessa tulee tehdä kohtuullisia mukautuksia ja heille tulee osoittaa kohdennettuja palveluja osallistumisen varmistamiseksi. Liikuntalain (390/2015) tavoitteena on muun muassa edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä vähentää eriarvoisuutta liikunnassa.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan yhdenvertaisuutta tulee edistää kaksoisstrategian mukaisesti. Yhdenvertaisuus tulee huomioida valtavirtaistamisen periaatteella kaikessa toiminnassa ja lisäksi edistää asiaa kohdennetuilla toimenpiteillä.

Hallitusohjelmaan kirjatulla Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteillä vahvistetaan suomalaisten mahdollisuuksia liikuntaan ja edistetään läpileikkaavasti toimintarajoitteisten henkilöiden liikkumista. Suomi liikkeelle -toimenpiteitä kohdentuu myös täsmällisesti väestöryhmiin, joissa toimintarajoitteisia henkilöitä on enemmän, kuten ikääntyneeseen väestöön.

Suomi liikkeelle -ohjelman toteuttamiseen on varattu hallituskaudella 20 miljoonan euron vuosittainen määräraha. Määrärahaa on kohdennettu muun muassa eri ikä- ja väestöryhmien liikuntaneuvonnan laajentamiseen, elintapaohjauksen vahvistamiseen hyvinvointialueilla, eri organisaatiotyyppien liikkumista lisääviin kokeiluihin- ja innovaatioihin, soveltavan liikunnan

kokeiluihin ja innovaatioihin, kuntien lähivirkistysalueiden kunnostamiseen ja kehittämiseen sekä Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu -toimintaan.

Suomi liikkeelle -valtionavustuksissa huomioidaan yhdenvertaisuuden edistäminen keskeisenä tavoitteena. Esimerkiksi liikkumista lisäämiseen tähtäävien kokeilu- ja innovaatioiden avustusten hakukriteereissä linjataan, että hankkeelle on eduksi sen kohdistuminen väestöryhmiin, jotka liikkuvat erityisen vähän ja/tai jotka tarvitsevat erityistä tukea liikkumiseensa. Suomi liikkeelle Liikkuva koulu- ja Move!-kehittämisavustusten hakuilmoituksessa puolestaan linjataan, että hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomiota toiminnan esteettömyyteen, saavutettavuuteen ja soveltavan liikunnan mahdollisuuksiin. Lisäksi Move!-prosessin liikuntaneuvonnan osalta todetaan, että Suomi liikkeelle -ohjelmassa liikuntaneuvonta laajennetaan koskemaan kaiken ikäisiä ja sitä kohdistetaan erityisesti liian vähän liikkuville ja terveytensä sekä toimintakykynsä kannalta siitä eniten hyötyville.

Vuonna 2025 myönnettiin Suomi liikkeelle-kokeilu- ja innovaatioavustushaussa noin 1,5 miljoonaa euroa 20 soveltavan liikunnan hankkeelle, joissa kehitetään kohdennetusti lasten ja nuorten soveltavaa liikuntaa, varhaiskasvatuksessa ja koulussa tapahtuvaa toimintaa, ikäihmisten soveltavaa liikuntaa ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille suunnattavaa selkokielistä soveltavaa liikuntaa. Hankkeissa on monipuolisia sisältöjä, joissa lisätään lasten tasavertaista osallistumista seuratoimintaan tai lisätään seuratoimijoiden osaamista olla mukana soveltavan liikunnan palveluissa ja palveluketjuissa. Avustettavissa hankkeissa lisätään myös liikuntaneuvontaa antavien osaamista psykososiaalisesta näkökulmasta tai kehitetään ennaltaehkäisevää soveltavaa liikuntaa nepsy -nuorille. Hankkeissa on mukana muistisairaiden, selkäydinvammaisten ja kuurojen sekä kuulovammaisten liikkumisen edistämistä. Hankkeissa kehitetään myös mittareita, koulutussisältöjä ja ruotsinkielistä soveltavaa liikuntaa. Hankkeet päättyvät vuoden 2026 lopussa ja loppuseminaarissa vuoden 2027 alussa on tavoitteena jakaa hyviä toimintamalleja, käytänteitä ja osaamista laajasti eri toimijoiden käyttöön kaikkialla Suomessa.

Soveltavan liikunnan valtakunnallinen tutkimus- ja kehittämistyöryhmä on Suomi liikkeelle -ohjelman pyynnöstä tarkastellut Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteitä soveltavan liikunnan näkökulmasta. Työryhmän ehdotuksia pyritään ottamaan huomioon Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteissä.

Osana perustyötään opetus- ja kulttuuriministeriö edistää soveltavaa liikuntaa monin eri tavoin. Koko väestön liikkumisen edistämisen Liikkuvat-kokonaisuudessa (sis. eri ikäryhmät aina perheistä ikäihmisiin) on jo 2010-luvulta lähtien määrätietoisesti kehitetty soveltavan liikunnan ja erityistä tukea liikkumiseensa tarvitsevien henkilöiden näkökulmien integroimista osaksi Liikkuvien perustoimintaa, kuten viestintää, materiaalityöntantaa, koulutusta ja osaamisen kehittämistä, verkostotyötä sekä tutkimusta, seurantaa ja arviointia. Yhdenvertaisuuden huomioon ottaminen kulkee läpileikkaavasti kaikissa Liikkuvien toiminnoissa. Yhtenä uudehkona esimerkkinä on Liikkuvassa opiskelussa koordinaattoreille tuotettu tukimateriaali teeman tarkastelemiseksi arjen eri toiminnoissa sekä erityisesti opiskelijoille suunnattujen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Toisena esimerkkinä on Liikkuvan aikuisen ylläpitämä Liikuntaneuvonnan tietokanta, josta löytyy tietoa myös toimintarajoitteisten liikuntaneuvonnan nykytilasta Suomessa. Lisäksi Liikkuvissa on kohdistettuja toimenpiteitä soveltavaan liikuntaan ja erityistä tukea tarvitseville.

Liikuntalain (390/2015) 5 § mukaan paikallistasolla liikunnan edellytyksistä vastaa kunta. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä

terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen. Soveltavan liikunnan kokonaisuuteen liittyy yhteistyötä ja yhdyspintatyötä kuntien ja hyvinvointialueiden kesken. Opetus- ja kulttuuriministeriö laati sote-uudistukseen liittyen julkaisun “Liikuntaneuvonta yhdyspinnoilla – ohjeistus sote-uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon”. Tähän työhön liitettiin myös Soveltava liikunta yhdyspinnoilla -osuus. Lähtökohtana tässä ohjeistuksessa on, että yhdenvertainen liikkuminen ja liikunnan harrastaminen edellyttävät sujuvia käytäntöjä ja yhteistyörakenteita. Asiakkaan palvelun/palveluketjun tulee toimia, koska soveltavan liikunnan asiakkaan arki on lähtökohtaisesti haastavaa, että palvellaan asiakasta kokonaisvaltaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa vuosittain järjestöjen ja kuntien soveltavaan liikuntaan ja ikäihmisiin kohdistuvia hankkeita osana liikunnallisen elämäntavan valtakunnallista ja paikallista hankekokonaisuutta. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestöillä onkin useita ministeriömme rahoittamia hankkeita käynnissä tässä teemassa, kuten Mielenterveyden keskusliiton hanke mielenterveyskuntoutujien omatoimisen ja arkiliikkumisen kehittämiseksi ja Allergia- ja astmaliiton hanke ikääntyvän astmaatikon liikuntapolun kehittämiseksi.

Vuoteen 2020 asti opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhdeksälle kansanterveysjärjestölle liikunnan edistämistyöhön yleisavustusta. Vuodesta 2021 alkaen kansanterveysjärjestöjen yleisavustaminen linjattiin yhdessä STM:n ja STEA:n kanssa keskitettäväksi Sosiaali- ja terveysalan avustuskeskus STEA:n, jonka kautta he saivat perusrahoituksensa. Liikunnan edistäminen osana muita elintapoja on yksi näiden järjestöjen perustehtävistä.

UKK-instituutin (Kolu ym. 2022) mukaan suositusta vähäisempi reippaan ja rasittavan liikumisen määrä eli liikkumattomuus aiheuttaa Suomessa vuosittain yli 3 miljardin euron kustannukset. Liikkumattomuus lisää riskiä useille kansansairauksille, kuten tyypin 2 diabetekselle ja sydän- ja verisuonisairauksille. (Emt.) Liikkumisen ja liikkumattomuuden yhteiskunnallinen ja kansantaloudellinen merkitys on siis mittava, minkä vuoksi hallitus jatkaa laaja-alaisin, pitkäjänteisin toimin liikunnallisen elämäntavan edistämistä erityisesti terveytensä ja sosioekonomisen tilanteensa vuoksi suuremmassa riskissä olevien kohderyhmien osalta.

Helsingissä 3.3.2026

Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala

VN/4884/2026-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: